

Поярко Микола
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Лисенко Алла, к.е.н., доц.
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ІНТЕГРАЦІЯ АНАЛІТИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ В ЦИФРОВІ СЕРВІСИ ДПС ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ТОЧНОСТІ ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасний етап розвитку цифрової економіки зумовлює суттєві трансформації в системі взаємодії між суб'єктами господарювання та фіскальними органами. Впровадження електронних сервісів Державної податкової служби України (ДПС) – Електронного кабінету платника податків, системи електронного адміністрування ПДВ, єдиного реєстру податкових накладних, автоматизованих аналітичних модулів – формує якісно нове інформаційно-технологічне середовище, в якому здійснюється податкове планування підприємств. Проблема полягає в тому, що переважна більшість суб'єктів господарювання використовує зазначені сервіси виключно для виконання зобов'язань зі звітування, тоді як їхній аналітичний потенціал для цілей планування залишається нереалізованим. Відтак, дослідження напрямів інтеграції аналітичного інструментарію в цифрові платформи ДПС набуває як наукової, так і прикладної значущості.

Метою тез є обґрунтування концептуальних засад і практичних можливостей інтеграції аналітичного інструментарію в цифрові сервіси ДПС з метою підвищення точності та обґрунтованості податкового планування суб'єктів господарювання.

Аналіз наукових досліджень засвідчує, що цифровізація відкриває принципово нові можливості для аналізу та контролю у сфері оподаткування. Цюцяк А., Цюцяк І., Цюцяк В. зазначають, що в умовах динамічних змін законодавства та значного зростання обсягів інформації у сфері оподаткування застосування використання сучасних інформаційних систем і технологій є життєво необхідним [3, с. 49]. Цифровізація охоплює не лише технічну модернізацію, а й зміну методологічних підходів до аналізу фіскальної інформації: від вибіркового перевірок – до суцільного моніторингу масивів даних у режимі реального часу. Це відкриває можливості для формування повноцінних інформаційних баз, придатних для застосування методів предиктивної аналітики безпосередньо в системі планування підприємства.

Технологічним підґрунтям такої інтеграції є методи опрацювання великих масивів даних (Big Data) та інструменти штучного інтелекту, адаптовані до потреб податкового адміністрування. Перчук О. В., Девко С. Т., Вовченко Р. С.

доводять, що використання ШІ дає можливість суттєво спростити комунікацію між податковими органами та платниками податків через застосування віртуальних помічників, чат-ботів, автоматизованих систем підтримки [2, с. 104]. Застосування Big Data у системі адміністрування податків дозволяє виявляти латентні закономірності в динаміці податкових зобов'язань, прогнозувати можливі відхилення та моделювати наслідки змін у структурі господарської діяльності платника. Для суб'єктів господарювання це означає можливість переходу від реактивного реагування на зміни законодавства до проактивного сценарного планування на основі верифікованих фіскальних даних.

Під аналітичним інструментарієм у контексті дослідження розуміємо сукупність взаємопов'язаних методів і прийомів кількісного та якісного аналізу, що застосовуються з метою оцінки, моніторингу та прогнозування податкових зобов'язань підприємства: трендовий аналіз, факторний аналіз податкового навантаження, кореляційно-регресійне моделювання, метод сценаріїв, бенчмаркінг за галузевими показниками тощо. Інтеграція цих методів у цифрові сервіси ДПС передбачає: по-перше, отримання структурованих первинних даних з реєстрів і баз даних ДПС через API-інтерфейс Електронного кабінету; по-друге, автоматизацію розрахункових процедур аналізу на основі актуальних даних; по-третє, формування аналітичних звітів і прогнозних сценаріїв безпосередньо в системі управління підприємством.

Практичні переваги такої інтеграції можна систематизувати за кількома напрямками. Перший – підвищення оперативності та достовірності вхідних даних: автоматизоване вивантаження зведених даних щодо нарахованих і сплачених податків скорочує час формування інформаційної бази планового розрахунку та мінімізує ризик помилок у процесі розрахунку. Другий – забезпечення зіставності даних різних звітних періодів: уніфіковані формати е-звітності гарантують методологічну однорідність масивів, необхідну для побудови трендових і регресійних моделей. Третій – можливість оперативного сценарного планування: при зміні ставок податку, структури пільг або обсягів діяльності система автоматично перераховує планові показники.

В період цифрової трансформації значна кількість податкових процесів інтегрується у середовище платників податків, здійснюється перехід від добровільного комплаєнсу до автоматичного, при якому дії ДПС зводяться лише до контролю ризиків [1, с. 57]. Дослідження питань податкового планування в умовах цифровізації економіки підтверджують, що впровадження відповідних IT-рішень дозволяє підприємствам переходити від статичних планів до динамічних адаптивних моделей, що враховують мінливість зовнішнього фіскального середовища. Особливо актуальним це є в умовах воєнного часу, коли часті зміни податкового законодавства вимагають від суб'єктів господарювання підвищеної гнучкості в процесах планування та прийняття управлінських рішень.

Водночас масштабне впровадження інтегрованих аналітичних рішень стикається з низкою системних обмежень. По-перше, недостатня технологічна готовність малого та середнього бізнесу: значна частина підприємств не має кваліфікованого персоналу для роботи з аналітичними модулями та API-

інтерфейсами. По-друге, нормативна невизначеність щодо умов доступу до окремих категорій фіскальних даних у режимі реального часу стримує розробників прикладних рішень. По-третє, відсутність стандартизованих методичних рекомендацій щодо інтеграції аналітичного інструментарію в процеси внутрішнього планування підприємства.

За результатами дослідження можна сформулювати такі висновки. Інтеграція аналітичного інструментарію в цифрові сервіси ДПС є об'єктивно обумовленим та перспективним напрямом підвищення точності й обґрунтованості податкового планування суб'єктів господарювання. Реалізація цього напряму потребує узгоджених дій на двох рівнях: на макрорівні – розширення відкритості та функціональності API-сервісів ДПС, розробка методичних рекомендацій і нормативного забезпечення; на мікрорівні – підвищення аналітичної компетентності фінансово-економічних служб підприємств і готовності до впровадження сучасних цифрових інструментів планування. Подальші наукові розвідки доцільно спрямувати на розробку конкретних методичних підходів до побудови інтегрованих моделей податкового прогнозування на базі даних цифрових платформ ДПС з урахуванням галузевої специфіки суб'єктів господарювання.

Література:

1. Іванов С. В., Чекіна В. Д., Разумова Г. В. Податки майбутнього: адміністрування в умовах цифровізації економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2022. Вип. 43. С. 54–59. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/97716357-a8d5-42f5-a777-afef16ede93f/content>.
2. Перчук О. В., Девко С. Т., Вовченко Р. С. Перспективи впровадження штучного інтелекту для адміністрування податків. *Агросвіт*. 2025. № 3. С. 103–110. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/5611>.
3. Цюцяк А., Цюцяк І., Цюцяк В. Цифровізація податкової системи: сучасний ста, проблеми та перспективи. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 4 (83). С. 48–55. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/83/1188.pdf>.